

1980/81:70

Tisdagen den 3 februari

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 26 januari.

2 §. Meddelande om svar på interpellation 1980/81:72

Anf. 1 Statsrådet OLOF JOHANSSON:

Herr talman! Med hänvisning till 6 kap. 1 § riksdagsordningen får jag meddela följande. Min avsikt har varit att den 2 februari besvara en interpellation av Marie-Ann Johansson om samhällets inflytande på datautvecklingen. Marie-Ann Johansson hade emellertid inte möjlighet att ta emot svaret den dagen. Jag har därför kommit överens med henne att besvara interpellationen den 9 februari.

3 § Svar på frågorna 1980/81:210 och 213 om provborrningar för förvaring av radioaktivt avfall

Anf. 2 Statsrådet CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Bertil Måbrink har frågat industriministern om vad avsikten är med de pågående och planerade borrningarna i Hälsingland.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Gunnel Jonäng har frågat mig dels om jag vill medverka till att provborrningar inte påbörjas i en kommun utan att skälig information ges till kommunen och kommuninvånarna, dels om jag är beredd att medverka till att kommuner som i folkomröstningen om kärnkraft sagt nej till kärnkraft inte kommer i fråga när det gäller förvaring av kärnkraftsavfall.

Jag besvarar dessa frågor i ett sammanhang.

Programrådet för radioaktivt avfall har påbörjat ett större undersökningsprogram för att finna bergkroppar som är lämpliga för slutlig förvaring av använt kärnbränsle och högaktivt avfall från detta. Enligt vad jag erfarit

Tisdagen den
3 februari 1981

*Om provborrning-
ar för förvaring
av radioaktivt
avfall*

avses undersökningarna komma att omfatta ett tiotal olika platser i Sverige, bl. a. vissa områden i Hälsingland.

Bertil Måbrink har gjort gällande att provborrningarna i Hälsingland utförs under stort hemlighetsmakeri.

Innan programrådet inleder ingående geologiska undersökningar på någon plats, informeras länsstyrelsen och kommunen. Så har också skett i detta fall. Om kommuner eller länsstyrelser så önskar, medverkar programrådet också i informationsmöten för kommuninvånarna. Därutöver tillhandahåller programrådet informationsmaterial om den verksamhet som programrådet bedriver.

Riksdagen har antagit regeringens förslag till energipolitiska riktlinjer (prop. 1979/80:170, NU 1979/80:70, rskr 1979/80:410). Dessa innebär, som en konsekvens av resultatet av folkomröstningen i kärnkraftsfrågan, bl. a. att det svenska kärnkraftsprogrammet skall omfatta tolv kärnkraftsreaktorer som skall användas längst till år 2010.

Det nu gällande kärnkraftsprogrammet stöds av en majoritet av det svenska folket. Den energi som produceras i kärnkraftverken kommer hela Sverige till godo. Mot bakgrund av vad jag nu har anfört finner jag ingen anledning att, med hänsyn till eventuella lokala majoriteter i kärnkraftsomröstningen, verka för att undanta vissa regioner i Sverige från den typ av geologiska undersökningar som programrådet f. n. genomför.

Anf. 3 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga.

Jag tänker inte orda så mycket om Pravs information till Ovanåkers kommun och dess invånare, utan bara konstatera att man helt enkelt inte bär sig åt på det sätt som Prav har gjort. En kommun har rätt att ställa krav på ordentlig information innan åtgärder vidtas. Det är det minimum av anständighet som är nödvändigt i umgänget mellan myndigheter och befolkning. Prav har självt i lokalpressen medgivit att programrådet tillämpar en annan informationsteknik nu efter Kynnefjäll.

Jag skall inte heller spilla ord på Bergvik och Ala AB, som gav tillstånd till provborrningar på sin mark. Det är ansvarslöst handlat gentemot den kommun inom vars gränser företaget äger stora skogsmarker. Det är den snöda vinningen som talar.

Energiministern anser tydligen att det är moraliskt försvarbart att överväga slutförvaring av kärnkraftsavfall i en kommun där en majoritet av befolkningen i folkomröstningen sade nej till kärnkraft. Jag anser inte det.

Dessutom vill jag påpeka att när det gäller Hälsingland över huvud taget har det aldrig någonsin utlokaliserats någonting dit. När det t. ex. varit fråga om att utlokalisera statlig verksamhet har man inte funnit Hälsingland på kartan. Men nu passar det, när det gäller avfallsförvaring och eventuell uranbrytning. Jag tycker faktiskt att det känns bittert.

Jag vill fråga energiministern: Om Ovanåkers kommunledning nu säger att man tänker använda sitt kommunala veto och säga nej till avfallsförvaring,

*Om provborrning-
ar för förvaring
av radioaktivt
avfall*

slutar då Prav att provborra? Det är helt meningslöst att provborra om man inte får lägga något avfall där.

Jag har ytterligare en viktig fråga att ställa till energiministern: Är det inte dags-nu att förkasta KBS-metoden? Är det inte dags att Sverige inser och medger att denna metod helt enkelt är omöjlig? Andra länder har redan insett detta. Nu i dagarna har amerikanska forskare varnat Sverige för KBS-metoden, då man anser att blyet i kapslarna efter 500 år t. o. m. är giftigare än det radioaktiva avfallet. I somras sade FN:s atomenergiorgan IAEA att det inte går att hindra att avfallet kommer ut i grundvattnet. Problemen är så komplicerade, sade man, att man inte vet vad som kan hända. Om vi från svensk sida fortsätter med KBS-metoden innebär det bara slöseri med resurser, och det innebär också att vi kan förlora vårt internationella anseende om vi ägnar oss åt att använda sådana metoder. Vi måste lösa de här frågorna globalt.

Anf. 4 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret på frågan.

Frågan om provborrningarna handlar inte om huruvida dessa skall göras i kommuner som hade nej-majoritet eller i kommuner som hade ja-majoritet vid folkomröstningen i mars förra året.

Provbörningar för att undersöka om något berg är lämpligt för förvaring av atomsopor skall enligt min mening över huvud taget inte få förekomma någonstans i vårt land. Det är därför jag har ställt frågan på det sätt jag har gjort. Min motivering för detta är kort och gott att det inte är vetenskapligt belagt att berggrum skulle vara en möjlig förvaringsplats för atomsopor.

Den s. k. KBS-metoden är ett falsarium och saknar därmed naturligtvis vetenskapligt värde. Jag kan understryka den sista frågan som Gunnel Jonäng ställde, nämligen om det inte är dags att över huvud taget skrota KBS-metoden. Det finns ingen internationell instans som har bemödat sig om att ta KBS-metoden som något argument när det gäller förvaring av radioaktivt avfall. Vi vet också att av 19 internationella remissinstanser avvisade 16 KBS förslag. Vi vet dessutom att internationella vetenskapsmän arbetat i många tiotal år med förvaringsproblematiken och ännu inte hittat någon lösning. KBS arbetade några månader, men så blev också dess förslag ett falsarium, som jag sade.

Den kraftiga reaktionen mot Pravs borringar är berättigad. Jag tycker att man skall sluta upp med försöken att ta till lösningar som kan få katastrofala konsekvenser. Vad man i stället måste fortsätta med är forskning. Samtidigt måste man låta atomsoporna stå så att man hela tiden kan kontrollera desamma. Har man en gång stoppat ner soporna i ett berg har man också förlorat kontrollen över dem.

Det är naturligtvis också helt möjligt att minska användningen av kärnkraften. Man behöver inte bygga tolv reaktorer. Vi har som bekant överskott på energi i dag – det känner energiministern till.

Till sist: KBS har försökt att göra sin lösning smakligare genom att hävda att Cogémaavtalet skulle innebära krav på förglasning. Men berggrumsför-

Tisdagen den
3 februari 1981

*Om provborrning-
ar för förvaring
av radioaktivt
avfall*

varing är inte säker ens om man använder förglasning. Jag vill påstå att man från KBS sida ljuger också i det här avseendet. I Cogémaavtalet finns nämligen ingen som helst garanti om förglasning inskriven.

Anf. 5 Statsrådet CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Jag vill först framhålla att vi enligt alla tre linjerna i folkomröstningen skulle få en viss mängd använt kärnbränsle – låt vara långt mindre enligt linje 3 än enligt linje 1 och 2. När vi nu kommer att få använt kärnbränsle här i landet måste vi betrakta omhändertagandet av detta som en mycket viktig säkerhetsfråga. Det är enligt min mening säkerheten och ingenting annat som skall vara vägledande för vårt handlande.

F. n. har vi en metod som vi har bedömt som säker, nämligen KBS-metoden. Vi har i och för sig tid att arbeta vidare – och det skall vi också göra – för att se om vi kan hitta ännu bättre metoder. Men så länge vi inte har gjort det måste vi arbeta med utgångspunkt i KBS-metoden, och då måste vi också fortsätta med provborrningarna. De gör utomordentligt liten skada i miljön – det är fråga om oerhört små ingrepp. Det vore enligt min mening oansvarigt att i dag avbryta de borrningar som har säkerheten till syfte. Jag tycker att vi alla har ett ansvar när det gäller att klargöra säkerhetsaspekterna i den här frågan för de människor som naturligt nog känner oro, och jag hoppas att få hjälp med att förklara detta även från Gunnel Jonäng och Bertil Måbrink.

Vi kommer att behöva ta slutgiltig ställning till de här frågorna först in på 2000-talet. När programrådets undersökningar är färdiga kommer kommunerna att få alla möjligheter att ta ställning till och yttra sig över dem. Men att i dag avbryta undersökningarna på begäran av en kommun tycker jag inte bör komma i fråga.

Anf. 6 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Det är riktigt att också linje 3 uttalade sig för ett kärnkraftsprogram, men det var begränsat och skilde sig väsentligt från det som förespråkades av linje 1 och linje 2. Det innebär ju inte att vi har gjort avkall på säkerhetsfrågorna, utan det är snarare tvärtom. Dem har vi hela tiden hävdat.

Jag tycker det är ologiskt att som regeringen gör å ena sidan erkänna att man är tveksam till KBS-metoden men å den andra insistera på att den skall tillämpas. Trots att man själv är osäker och trots att alla internationella instanser som har med denna problematik att göra inte vill ta i denna metod över huvud taget – av 19 internationella remissinstanser har 16 avvisat den – så håller regeringen fast vid att det är den här metoden vi skall använda. Eftersom man nu har gått in för att borra så intensivt som man gör, så tänker man tydligen också stoppa ned de här atomsoporna i berget. Det är verkligen inte att värna om säkerheten, utan det är snarare tvärtom. Det är oerhört vårdslöst.

Är det då inte bättre att vi t. v. har atomsoporna synliga så att vi kan kontrollera dem och att vi samtidigt satsar på forskning i samarbete med

internationella instanser för att få fram en säker definitiv förvaringsplats, om detta nu över huvud taget är möjligt? Vilken kontroll har vi om vi en gång stoppat ner soporna i berget och pluggat igen det?

Nr 70

Tisdagen den
3 februari 1981

Anf. 7 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Energiministern säger att vi har en viss mängd avfall och att säkerheten är det viktigaste. På den punkten är vi överens, men jag säger som Bertil Måbrink: Sätter vi säkerheten främst när det gäller slutförvaringen, måste vi också förkasta KBS-metoden, för mer och mer talar för att denna metod icke ger oss någon säkerhet. Vår regering har ansvaret för att alla i det här landet får så stor trygghet och säkerhet som möjligt. Mer och mer uppgifter visar att detta är en omöjlig metod i framtiden. Vi har ju nu senast de amerikanska forskarna som varnar för metoden. Vi måste alltså söka oss fram på andra vägar. Vad som är nödvändigt i dag är att fastslå: Den här metoden håller inte.

Vi måste söka oss fram till nya metoder, vi måste forska. Det skall inte göras enbart i vårt land, utan det måste över hela världen bli en gemensam satsning på forskning. Vi måste globalt hjälpas åt för att klara problemet med hanteringen av avfallet. Det är alltså nödvändigt att globalt försöka komma fram till lösningar och avtal som kan garantera den trygghet och säkerhet som vi alla är överens om att sträva efter.

Anf. 8 Statsrådet CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Jag är överens med både Bertil Måbrink och Gunnel Jonäng om att vi måste fortsätta arbetet på att få fram så bra metoder som möjligt. Men tills vi har hittat bättre metoder, får vi hålla oss till det bästa som vi har, nämligen KBS-metoden, som jag på intet sätt förkastar i dag. Jag säger bara att det kan komma bättre metoder, men dessa finns alltså inte ännu. Så länge vi inte har förkastat KBS-metoden – och det har vi således inte gjort ännu – skall vi också skaffa oss ett underlag för att använda och utveckla den. Det goda behöver inte vara det bästas fiende. Vi skall fortsätta att forska, men vi måste samtidigt utveckla den metod som vi har.

Anf. 9 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag blir litet förvånad. Carl Axel Petri. Inser inte Carl Axel Petri, vår energiminister, att KBS-metoden är ute? Den är borta ur bilden. Alla de gedigna internationella organ som verkligen kan de här frågorna och som verkligen har tittat på KBS-metoden har ju dömt ut den. De vill inte ens ta i den med tång. Ändå insisterar regeringen på att det är en bra metod.

Jag talade om de 19 internationella remissinstanserna, varav 16 helt har dömt ut metoden. Vidare talade jag om att man i internationella sammanhang i 15–20 år har forskat om förvaringsproblemen utan att hitta någon lösning. KBS kom efter några månader – kanske var det efter litet längre tid – och sade att det nu finns en lösning, varefter man satte i gång och provborrade. Detta är, enligt min mening, oerhört ansvarslost. Jag förstår de människor som reagerar, och jag tycker att de skall fortsätta att göra det.

*Om provborring-
ar för förvaring
av radioaktivt
avfall*

Tisdagen den
3 februari 1981.

*Om provborrning-
ar för förvaring
av radioaktivt
avfall*

Anf. 10 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Det dröjer ju länge innan det blir aktuellt med slutförvaring, varför vi har tid på oss att forska. Varför skall vi då använda KBS-metoden, som mer och mer fördöms över hela världen? Jag tycker att detta är helt felaktigt. Vi måste förkasta metoden och söka nya vägar. Tror vi att vi aldrig kommer att använda KBS-metoden, innebär det ju ett slöseri med resurser, om vi ändå arbetar med den. Jag är faktiskt också ängslig för hur Sveriges anseende internationellt kommer att påverkas. Kommer det att ta skada av att vi arbetar med och tror på metoder som man internationellt förkastar? Jag är verkligen rädd för det.

Anf. 11 Statsrådet CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Jag vill inte alls instämma i den nedvärdering av KBS-metoden som både Bertil Måbrink och Gunnel Jonäng har gett uttryck åt. Den har efter omfattande utredningar bedömts som säker, och den bedömningen har vi i dag ingen anledning att ändra på. Men jag vill än en gång betona att vi har tid på oss. Under den tiden bör vi arbeta vidare. Men det ena hindrar inte det andra. Vi bör också arbeta vidare på att undersöka vilka möjligheter vi har att förvara avfallet enligt KBS-metoden, och det kan vi göra, speciellt eftersom den inte förorsakar några skador.

Anf. 12 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag skall inte fortsätta debatten mycket längre. Men det är väl fel att säga att KBS-metoden har bedömts som en säker förvaringsmetod. Vi kanske skall säga, att av de lösningar som man har provat är KBS-metoden den bästa. Men det säger inte att det är en säker och bra lösning. Så som jag här har redogjort för dömer man ut de internationella remissinstanserna, och det tycker jag är verkligt oroande.

Sedan har jag tagit upp Cogémaavtalet och påståendet att KBS-metoden skall innebära förglasning av avfallet. Nu vet jag att Cogémaavtalet är hemligstämplat, men energiministern vet också att det har läckt ut vad avtalet innehåller. I avtalet finns alltså ingen garanti för förglasning, och det gör hela KBS-metoden ännu farligare.

Anf. 13 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Vi får inte vara statiska i vårt tänkande. Även om det en gång i tiden slogs fast att KBS-metoden var bra och man talade om avfallsfrågan var löst så måste man ständigt ompröva. När det sedan faktiskt kommer nya propåer, nya rön och nya forskningsresultat som visar att den här metoden inte är någonting att satsa på, och när IAEA går ut med sina kommunikéer om avfallsfrågan på det sätt som sker, då måste också vi i vårt land vara så pass öppna för debatt att vi tar till oss detta och diskuterar frågan utifrån de nya förutsättningarna. Vi kan aldrig få vara statiska, utan vi måste ständigt ompröva – och det är nu dags att ompröva den här metoden.

4 § Svar på fråga 1980/81:218 om sysselsättningen vid Lövångers Elektronik AB

Nr 70

Tisdagen den
3 februari 1981

Om sysselsättningen vid Lövångers Elektronik AB

Anf. 14 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! John Andersson har frågat mig om jag avser vidta några åtgärder för att trygga sysselsättningen vid Lövånger Elektronik AB.

Som John Andersson nämner i sin fråga försattes Lövånger Elektronik AB i konkurs sommaren 1980. Bolagets rörelse har därefter fortsatt av konkursboet. I samråd med industridepartementet har konkursförvaltaren försökt finna intressenter för en fortsatt verksamhet i Lövånger inom elektronikområdet. Den relativt långa tid som nu har förflutit sedan konkursen inträffade är tyvärr ett tecken på svårigheterna att finna intressenter som har förutsättningar och tillräckliga ekonomiska resurser att klara av en fortsatt drift.

Arbetet med att söka nå en lösning för framtiden fortsätter. Jag kan i dag inte säga något om resultatet av detta arbete.

Anf. 15 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret. Det är ett svar som inte lämnar något besked om framtiden för de anställda, utöver beskedet att arbetet för att nå en lösning fortsätter.

Det finns f. ö. mycket att diskutera när det gäller detta företag. Bl. a. har facket påtalat ett flertal omständigheter som minst sagt verkar underliga. Men de tre minuter som står till mitt förfogande medger inte någon längre utläggning därvidlag. Jag vill emellertid nämna att företaget i juli förra året hade 107 anställda, i dag är det 66 anställda, och i morgon mister ytterligare 17 sina jobb.

Nu har det gått lång tid. Om ingenting händer är risken stor att hela företaget försvinner – att också de återstående anställda mister sina jobb.

Enligt min mening är en snar lösning önskvärd. Nu har det här företaget också en gång varit ett statligt företag, och jag skulle vilja fråga industriministern om han kan tänka sig att staten ånyo går in som ägare, för att möjliggöra fortsatt drift och på detta sätt rädda jobben.

Anf. 16 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag vill vitsorda att samhället gjort stora insatser för att rädda sysselsättningen i Lövånger Elektronik AB, och det pågår – som jag antyder i mitt svar – förhandlingar för att hitta en lösning på de nu aktuella problemen.

Jag skulle i det sammanhanget också vilja svara på den sista frågan från John Andersson, nämligen om ett statligt övertagande skulle kunna vara aktuellt för att säkra sysselsättningen. Det är inte aktuellt, och det skulle inte lösa problemen, eftersom företagets problem beror på marknadsförutsättningarna. Oavsett om staten är ägare eller om det är enskilda intressenter gäller det här att få ett produktsortiment som har goda marknadsförutsättningar. Det är det arbetet som nu pågår.

Anf. 17 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Min fråga till industriministern, om det kunde finnas en möjlighet att det här företaget återgick till statligt ägande, grundar sig på att staten redan har satsat många miljoner i företaget. Men enligt vad industriministern nu uppger, ser han ingen möjlighet att gå den vägen. Då får jag väl till slut bara hoppas att industriministern påskyndar arbetet med att finna en lösning för företaget och att detta sker inom en snar framtid. Annars är ju risken stor att företaget dör i en utdragen ovisshet – att de anställda lämnar företaget och företaget så att säga lägger ned sig självt.

5 § Svar på fråga 1980/81:224 om verksamheten vid Boda glasbruk

Anf. 18 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Lena Öhrsvik har med hänvisning till riksdagens tidigare uttalade målsättning om bevarad sysselsättningsnivå inom den manuella glasindustrin frågat mig om jag ämnar vidta någon särskild åtgärd med anledning av avskedanden inom Kosta Boda-koncernen.

Riksdagen beslutade våren 1979 hemställa hos regeringen om att en samlad plan för samhällets insatser på glasindustriområdet skulle upprättas (NU 1978/79:28, rskr 1978/79:207). Härvid framhölls bl. a. att målet när det gäller den manuella glasindustrin borde vara att bevara denna industris långsiktiga konkurrenskraft och konstnärliga kvalitet så att sysselsättningsnivån skulle kunna behållas.

Regeringen har beslutat att förelägga riksdagen ett förslag om ett treårigt åtgärdsprogram för den manuella glasindustrin. Förslaget omfattar ett fortsatt och förstärkt industripolitiskt stöd till branschen. Tyngdpunkten ligger i ökade exportfrämjande åtgärder. Statliga lånegarantier, s. k. särskilda strukturgarantier, föreslås för att underlätta finansieringen av företagens ansträngningar vad gäller marknadsföring. I programmet föreslås ingå visst stöd till designverksamhet och – i syfte att höja den tekniska kompetensen inom branschen – teknisk fortbildning av vissa personalkategorier. Fortsatt investeringsstöd med avskrivningslån för investeringar i produktionsutrustning, som höjer effektiviteten, och i bättre arbetsmiljö föreslås också.

Den totala ramen för programmet är 36,5 milj. kr., vartill kommer särskilda strukturgarantier på 25 milj. kr.

Det föreslagna åtgärdsprogrammet innebär en avsevärd satsning från samhällets sida för att stärka den manuella glasindustrins, inte minst Kosta Boda-koncernens, konkurrenskraft och därmed trygga sysselsättningen på sikt.

Anf. 19 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Jag måste tacka för svaret på min fråga. Jag hade naturligtvis hoppats att det skulle lyda så här: Åtgärder skall omedelbart vidtas för att stoppa nedskärningen i Boda! Men så var ju inte riktigt fallet.

På våren 1979 beställde riksdagen en samlad plan för samhällets insatser i glasindustrin. Målsättningen skulle vara den som anges i svaret, dvs. att bevara den långsiktiga konkurrenskraften och den konstnärliga kvaliteten, så att sysselsättningsnivån skulle kunna bibehållas.

Branschen hade vi den tidpunkten 1 900 anställda. I utredningsförslaget, som kom i somras, föreslogs nedskärningar med 300 anställda. Medan utredningen har pågått har emellertid antalet sysselsatta sjunkit med ungefär 300. Vi är alltså redan nu nere på den nivå som utredningen tyckte var bra. Det finns f. n. 1 600 anställda. Nu har 70 personer vid Boda glasbruk varslats om avsked. Jag ville därför veta om industriministern tänkte vidta några särskilda åtgärder just beträffande Boda.

Jag är medveten om att det i dag har presenterats en proposition om de statliga insatserna i glasindustrin, och jag tackar särskilt för att jag fick den tillsammans med frågesvaret, eftersom jag har letat efter den tidigare i dag. Men den propositionen gäller åtgärder under nästa budgetår, så den är inte helt aktuell i det här fallet. Situationen är akut för de anställda i Boda glasbruk. Både att man avskedar och sättet som man gör det på måste starkt ifrågasättas, tycker jag. Om vi skall hålla oss till riksdagens målsättning skall inga nedskärningar få ske, utan i stället borde nyanställningar göras. Därför vill jag fråga: Har industriministern haft någon kontakt med företagsledningen och diskuterat detta?

När det sedan gäller sättet att avskeda har företaget verkligen uttryckt sig litet tokigt genom att ställa ultimatum till de anställda: Antingen lägger vi ner hela bruket eller också godtar ni att vi plockar ut de 70 mest lönsamma och driver bruket vidare! Jag tycker det är ett ganska cyniskt resonemang, som inte hör hemma i 1981 års Sverige. Tyvärr är lagstiftningen på området bristfällig, men jag hoppas att industriministern vill vara med och rätta till bristerna.

Jag vill påminna industriministern om de allvarliga konsekvenser som varje nedskärning får, eftersom branschen är koncentrerad till fyra kommuner och bruket i regel är helt dominerande på sin ort. Dessa orters överlevnad står på spel, med allt vad det innebär av sociala problem för människorna där. Jag har inte sett eller hört några protester från centerpartiet mot den utarmning av bygden som pågår. Därför vill jag fråga om industriministern tycker som jag, att det får vara nog nu. Säg ifrån i så fall! Vad en industriminister säger betyder ändå ganska mycket, och ännu mer betyder förstås vad han gör.

Mina följdfrågor är:

1. Har industriministern haft någon kontakt med företagsledningen i Boda? Om inte, finns det i så fall några planer på att ta en sådan kontakt?

2. Tycker industriministern att det får vara nog nu med nedskärningar när det gäller den manuella glasindustrin?

*Om verksamheten
vid Boda glasbruk*

Anf. 20 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! När man diskuterar den manuella glasindustrins framtid tror jag att man bör vara väldigt försiktig med att använda prognoser för sysselsättningstal. Det är nu en ganska ordentligt satsning som samhället gör för den här branschen genom det treårsprogram som vi i dag förelagt riksdagen förslag om. Jag har goda förhoppningar om att man på den vägen – inte minst genom inriktningen mot stöd till marknadsföringsinsatserna – skall kunna hävda branschens utvecklingsmöjligheter. Låt oss alltså inte vara så defaitistiska och i förväg diskutera företagsnedskärningar. I stället bör vi göra det maximala av det stora och ganska ambitiösa program som vi i dag presenterat för riksdagen.

Jag har inte själv haft någon ny kontakt med företagsledningen, men här sker genom både industriverket och industridepartementet en fortlöpande diskussion med glasindustrins skilda företag. Det har alltså förekommit sådana kontakter i skilda sammanhang.

När det gäller företagens personalpolitik, som Lena Öhrsvik tar upp, måste det vara företagets ansvar att tillsammans med facket lägga upp denna. Här kan staten inte gå in med pekpinna och dirigera företagen, så länge dessa rör sig inom lagens ramar.

Anf. 21 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Industriministern säger att det förekommer fortlöpande kontakter med företaget. Jag vill fråga om man vid dessa kontakter gjort klart för företaget att riksdagen hade vissa intentioner med sina beslut. Eller vad har kontakterna gått ut på?

Industriministern hänvisar hela tiden till det förslag som framlagts i dag. Jag har inte haft tillfälle att ta del av det och tänker därför inte diskutera det. Men nu gäller det den akuta situationen i Boda. Jag fick inget svar på min andra fråga, om industriministern inte tycker att det får vara nog med nedskärningar nu när dessa så hårt drabbar en bygd som är beroende av just den här branschen. Det är en väldig koncentration av glasbruk till just de fyra kommuner som jag nämnde, och varje liten nedskärning får allvarliga sociala konsekvenser.

Det är inte bara Boda som skär ned, utan det sker även på andra håll, churu inte i samma omfattning. Det gäller t. ex. 10 anställda i Orrefors. Pukeberg halveras och får ungefär 35 anställda kvar. Även Målerås halveras, och där blir det 12 anställda kvar. Men det är i Boda som situationen är helt akut, och därför ville jag veta om man tänkte göra någonting speciellt just med tanke på den orten.

Anf. 22 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Lena Öhrsvik vill veta om vi gjort klart för företagen vilka intentioner – som hon säger – riksdagen hade. Det har ju riksdagen själv talat om för alla intresserade genom det beslut som riksdagen fattade. Men riksdagen har dess värre inte kompletterat detta mål med att också ange hur marknaden skall skapas, utan det har varit vår uppgift att försöka konstruera

de åtgärder som skall ge företagen den marknad som de behöver för att hålla sysselsättningen uppe. Svaret är alltså att den proposition som vi nu lagt fram innehåller förslag till de åtgärder som vi från samhällets sida kan vidta för att ge både de stora och de små glasbruken en chans till utveckling.

Sedan vill jag gärna instämma med Lena Öhrsvik när hon säger att utarmningen av den här bygden inte bör få fortgå. Men det viktiga är ju att människor har sysselsättning. Man får tolerera att det sker en viss förändring. Jag vill påpeka att sysselsättningsutvecklingen i de här bygderna inte är så negativ som man ibland gör gällande. Här förekommer ju också en utveckling av annat näringsliv. Inte minst har utvecklingsfonderna i de berörda länen gjort en betydelsefull insats i det avseendet.

Anf. 23 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Det är bra att industriministern nu för första gången instämmer i att det får vara nog med nedskärningar. Men det vore än bättre om han sade det litet högre. Jag har förut uppmanat industriministern: Ryt till så att det hörs ända ner till Småland! Jag tror inte att man där riktigt har förstått att industriministern ändå har denna uppfattning, eftersom industriministern tidigare inte tagit avstånd från utredningsförslaget osv.

Vi skall naturligtvis återkomma och diskutera den proposition som i dag har framlagts. Vi får se vad den innehåller och vilka konsekvenser dess förslag kan få. Men jag tycker att det hade varit bra för de anställda i Boda om industriministern klart hade sagt: Här får inte någon nedläggning ske, och vi skall omedelbart ta kontakt med företagsledningen.

6 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1980/81:74 till socialutskottet

1980/81:87 och 93 till näringsutskottet

1980/81:96 till utrikesutskottet

7 § Föredrogs och hänvisades

Redogörelse

1980/81:9 till finansutskottet

8 § Föredrogs och hänvisades

Motion

1980/81:1921 till skatteutskottet

9 § Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställningarna 1980/81:89 och 90

10 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1980/81:84 med förslag till lag om införande av utsökningensbalken m. m.

1980/81:89 om vissa frågor rörande glasindustrin

12 § Anmälan av interpellation.

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 3 februari

1980/81:91 av *Maj Britt Theorin* (s) till handelsministern om den svenska vapenexporten:

Enligt uppgift i Londontidningen Observer har Boforstillverkad sofistikerad utrustning, laserstyrda robotar RBS 70, sålts till Mellersta Östern, närmare bestämt till Dubai och Bahrein. Uppgifterna bekräftas av SIPRI, som hänvisar till ett flertal oberoende källor, exempelvis Military Balance, International Institute for Strategic Studies och Defense of Foreign Daily. Enligt uppgift i Military Balance har dessutom Tunisien beställt RBS 70, som ännu ej levererats.

Enligt Observer har diplomatiska källor i Dubai bekräftat att Bofors levererat RBS 70 till Dubai Central Command. Enligt uppgift i Observer skall ett bolag som ägs av en sydostasiatisk regering möjligen ha varit inblandat. Bofors har ett regionalt kontor i Singapore. Då inga licenser har beviljats för RBS 70 utanför Sverige och tillstånd inte heller har givits att sälja RBS 70 till Dubai och Bahrein enligt krigsmaterielinspektören, återstår endast att Bofors direkt eller indirekt har försålt RBS 70. En väg kan vara att RBS 70 i delar levererats till Singapore och där satts ihop och levererats vidare.

Mot bakgrund av detta ber jag att till handelsministern få ställa följande frågor:

1. Kan handelsministern dementera uppgifterna att RBS 70 finns i Dubai och Bahrein?
2. Är det möjligt och rimligt att delleveranser med sammansättning utomlands och eventuell vidareförsäljning kan ske utan svenskt tillstånd?
3. Anser handelsministern det tillfyllest att krigsmaterielinspektören ensam och inte ett parlamentariskt organ skall kontrollera ansökningar och besluta om tillstånd för vapenexport?

13 § Meddelande om fråga

Nr 70

Tisdagen den
3 februari 1981

Meddelades att följande fråga framställdes

den 3 februari

*Meddelande om
fråga*

1980/81:250 av *Tommy Franzén* (vpk) till budgetministern om åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten:

Den ekonomiska brottsligheten ökar kraftigt i Sverige. Skattesystemets utformning underlättar skatteflykt och skattefusk. De obetalda skatteskulderna till staten uppgår till ungefär 7 000 milj. kr. Av dessa faller ca 75 % på endast 10 % av gäldenärerna.

Flera utredningar, bl. a. från brottsförebyggande rådet, har presenterats utan att några åtgärder vidtagits.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga budgetministern:

Avser regeringen att komma med förslag om åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten, och vilken inriktning kommer i så fall dessa förslag att ges?

14 § Kammaren åtskildes kl. 15.41.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Anne-Vera Hellerstedt